

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра (циклова комісія)
етнології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декан історичного факультету
проф. Сіромський Р.Б. _____
“_31_”_серпня_2023_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОЇ ПРАКТИКИ
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ “БАКАЛАВР”

_____ (шифр і назва навчальної дисципліни)
спеціальність _____ **014.03 Середня освіта. Історія** _____
_____ (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____
_____ (назва спеціалізації)
інститут, факультет, відділення _____ історичний факультет _____
_____ (назва інституту, факультету, відділення)

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма історико-краєзнавчої практики для студентів I курсу освітнього ступеня “бакалавр”

(назва навчальної дисципліни)

за спеціальністю “014.03 Середня освіта. Історія”.

Розробник:

Гілевич Ігор Ярославович, доцент кафедри етнології, кандидат історичних наук

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) **етнології** _____

Протокол від “_30_” серпня 2023 року № 1_

Завідувач кафедри (голова циклової комісії) етнології

_____ (Сілецький Р. Б.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Ухвалено Вченою радою історичного факультету

Протокол від “_30_” серпня 2023 року № 1/2023-24_

1. Опис практики

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика практики	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 6	Галузь знань <u>01 Освіта/ Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів –	Спеціальність: 014.03 Середня освіта. Історія	Рік підготовки	
Змістових модулів –			3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 180			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітній ступінь: Бакалавр	Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
			год.
Вид контролю:			
	диф. залік		

Тривалість практики: 29.04.2024 р. по 26.05.2024 р.

Зібраний матеріал можна здати (спершу обов'язково в електронному вигляді для перевірки (на e-mail: ihor.hilevych@lnu.edu.ua) і лише після погодження у друкованому вигляді.

Для консультацій можна звертатися на вказану електронну пошту, через месенджер або за тел. 096-06-30-519.

Мета: формування у студентів навиків збирання джерельної бази дослідження шляхом інтерв'ю (усної історії).

Орієнтовна тематика досліджень:

1. Історико-архітектурні пам'ятки населеного пункту крізь призму усної історії.
2. Історія краю 1920–1940-х років.
3. Відповідно до історичної тематики, якою студент займається чи хотів би займатися надалі на студентському науково-методичному семінарі, щоб зібрати усні першоджерела для підготовки курсових робіт.

Для студентів розроблено орієнтовані запитальники з зазначеної теми (за можливістю інформатору (респонденту) бажано задати більшість з цих запитань), але по ходу інтерв'ю студент може ставити додаткові питання, або ж спеціально розпитувати респондента докладніше по тих проблемах, до яких він мав безпосередню участь (учасник визвольної боротьби ОУН-УПА, належить до сім'ї репресованих, переселенців тощо).

Орієнтовна кількість опитаних інформаторів за час практики становить 1–3 особи (з тривалістю інтерв'ю не менше 40 хв. з відповідями на більшість запитань з пропонованого викладачем запитальника). Інтерв'ю записувати окремо в кожного респондента (не рекомендується (за окремими винятками) писати одночасно кількох).

Матеріали збирати в одному або ж кількох населених пунктах (селах, невеликих містечках або й у Львові) як від місцевих мешканців так і від переселенців.

Інформатором потенційно є місцевий мешканець досліджуваного населеного пункту (ним може бути й мешканець сусіднього села, проте в такому випадку необхідно вказати, інформацію про який з населених пунктів він подає), орієнтовано 1920–1940-х років народження (рідко допускаються й молодші, але тоді інтерв'юер вже повинен відповідним чином коригувати питання), позаяк цікавить інтерв'ю від свідка, безпосереднього учасника чи сучасника тих подій, а не те, що він вже почитав десь з книжки.

Кожного респондента слід сфотографувати (фото підписати).

При розпитуванні інформатора необхідно уважно його слухати та намагатися уточнюючими запитаннями сприяти тому, щоб він розповідав докладну інформацію. Обов'язково чітко вказувати звідки походять респонденти. Під час інтерв'ю уточняйте точну локалізацію історико-архітектурних пам'яток населеного пункту (можна навіть скласти їх схематичну карту), найменші деталі пов'язаних з ними історичних переказів та бувальщини, від кого респонденти чули свого часу цю інформацію, імена, прізвища та роки життя найцікавіших осіб про яких вони згадують (родичів, вояків УПА, священників), але при цьому слід уникати частого перебивання респондента, позаяк це збиває його з думки та обриває певні сюжети на середині.

Інтерв'ю необхідно фіксувати на диктофон (можна використовувати для цього мобільний телефон), а за можливості на відеокамеру (для цього можна використати фотоапарат з режимом відеозапису). Після завершення практики аудіозаписи та відеозаписи здаються на кафедру.

Всі історико-архітектурні пам'ятки населеного пункту слід сфотографувати на цифрові носії та чітко підписати ці світлини.

Одним з найважливіших етапів польової історико-краєзнавчої практики для студентів заочного відділення є розчитування зафіксованих матеріалів. Їх необхідно дослівно передрукувати, з уважною вчиткою граматики. Забороняється втручання у репліки респондентів з метою "виправлення" інформації (якщо є необхідність втрутитися в репліки

респондента з метою пояснення певних слів чи речень, необхідно це виділити у відповідний спосіб у круглих дужках). Зразки опрацювання та оформлення усної інформації подано в Додатку.

Також студентам потрібно знайти та відсканувати за можливості до 30 старих фотографій (20–50-х років ХХ ст., або й давніші) та відповідним чином їх підписати. Вимоги до підписів подано в Додатку. Це можуть бути давні світлини історико-архітектурних та історико-археологічних пам'яток населеного пункту (зокрема й тих, що не збереглися до наших днів), індивідуальні (вояки цісарсько-королівської армії, Війська польського, УПА, священики, очільники читальні “Просвіта” чи пересічні мешканці села), колективні – родинні, весілля, учні шкіл, садочків, учасники хору, читальні. Сканування: у професійному режимі (в налаштуваннях сканера). Формат фотографій: tiff або jpeg з роздільною здатністю 800 dpi. Фото зберігати в окремій папці файлами tiff або jpeg, перейменувавши їх за зразком.

Зібрати інформацію (зокрема й сфотографувати) про колекції місцевих краєзнавчих музеїв (шкільних, сільських), публікації історію населеного пункту на сторінках районної преси чи певних краєзнавчих видань (наприклад, книги про історію відповідного населеного пункту).

Для отримання інших консультацій стосовно практики напишіть на вказану вище електронну адресу.

Під час інтерв'ю студентам у жодному випадку не читати в голос на аудіо номери питань!!!

Орієнтовний питальник (для вихідців з західних областей України)

1. Біографічні дані опитуваного:

- Дата та місце народження
- Інформація про батьків, імена, прізвища, дати та місця народження
- Соціальний стан, віросповідання, фах батьків, економічний стан родини
- Скільки у Вашій родині було дітей, їх імена

2. Історико-архітектурні та історико-археологічні пам'ятки населеного пункту

- назви полів, частин села, водойм та інші місцеві топоніми, пов'язані з ними легенди, перекази та бувальщини;
- місця, де раніше були якісь поселення, чи знаходили сліди проживання людей;
- історико-архітектурні пам'ятки села (сакральні та світські будови, давні виробничі споруди, придорожні хрести, пам'ятники, поховання тощо);

3. Спогади дитинства/польський період

- Навчання у школі (прізвища вчителів, мова навчання, якісь цікаві випадки)
- Міжнаціональні стосунки (прізвища місцевих жидів, поляків, де жили, чим займалися, як жили з українцями, де мали свої місця для молитви, громадських заходів)
- Політичне життя в селі, партії (ОУН, СельРоб, прізвища діячів)
- Війт села
- Церква (про історію церкви, перекази про її будівництво, місцевих парохів, їхні сім'ї)
- Які свята відзначали громадою
- Укр. товариства, організації (Луг, Сокіл, Січ, Просвіта (де була читальня, які заходи влаштовували), прізвища діячів)
- Економічне становище, діяльність української кооперативної спілки.
- Відношення польської влади до українців. Пацифікація 1930-го

- Трудова міграція, еміграція до США, Канади та ін. країн ще «За Австрії», у міжвоєнний період
- Повсякденне життя (свята, похорони, весілля, харчування (раціон і т. д.), алкоголізм як соціальна проблема, чи були в селі злочини (що крали, способи їх покарань громадою і т. д.))

4. Початок II СВ та радянська окупація

- Як запам'яталися прихід більшовиків у вересні 1939 р. та втеча польської влади
- Хто в селі лояльно ставився до рад. влади, прізвище голови сільради та депутата до Народних Зборів
- Кого із села було мобілізовано в 1939-1941 рр. до ЧА, їхня доля
- Які родини/люди були вивезені в Сибір у 1939-1941 рр. їхня доля (в т. ч. поляків)
- Чиє майно було експропрійоване
- Масові репресії та вбивства, вчинені НКВД на території Вашого села/міста. Кого пам'ятаєте з репресованих осіб/сімей, за що їх репресували, яка їхня доля?

5. Німецько-радянська війна, початки діяльності ОУН-УПА

- Як запам'ятався прихід німців, які зміни сталися з їхнім приходом
- Які злочини і відносно кого чинила німецька адміністрація
- Хто співпрацював із німцями, як це відбувалось; прізвище солтиса, розміри контингентів
- Хто належав до оунівського підпілля
- Хто був вивезений на роботу до Німеччини, чи повернувся
- Хто був мобілізований до дивізії Галичина та інших формувань Вермахту та їх участь
- Яка боївка СКВ (самооборони), УПА діяла на Ваших теренах, які люди були причетні до творення УПА
- Яке було ставлення мешканців села до УПА
- Українсько-польський конфлікт, які польські родини проживали, їх доля
- Єврейське питання, які родини проживали у Вашому селі/місті, їх доля
- Економічне та культурне життя у Вашому селі/місті за німців

6. Прихід «других совітів», визвольна боротьба ОУН-УПА, депортації.

- Як це запам'яталось
- Хто емігрував із села перед приходом рад. влади, їх доля
- Облави та арешти, коли це було і як відбувалось
- Хто із села пішов в УПА, їх доля
- Хто співпрацював із новою владою (голова сільради)
- Які родини було вивезено в Сибір, хто повернувся, чиє майно було реквізовано
- Якщо був в ГУЛАГу, то розкажіть детально про перебування там (умови проживання; праця; ставлення керівництва, охоронців до ув'язнених; побут та дозвілля; відзначення свят)
- Хто загинув в боях проти НКВД і ЧА, де загинув, чи є поховання
- Хто був мобілізований до ЧА, чи повернувся
- Хто приїхав працювати до Вашого села із інших регіонів СРСР

- Чи були переселені до Вашого села українці із Закерзоння, ставлення до них місцевих мешканців.

7. Колективізація

- Коли і як у Вашому селі відбувалася колективізація (створення колгоспу, його назва, імена керівництва)
- Хто із Вашої родини і скільки років працював у колгоспі
- Які умови праці були в колгоспах, оплата
- Які нові свята святкували у радянський час (1, 9 травня, проводи в армію, проведення весіль, похоронів)
- Спогади про смерть Сталіна

8. Ліквідація УГКЦ (для респондентів з Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської та Закарпатської областей)

- Яка була церква у Вашому селі, ім'я та прізвище священника
- Як відбувався перехід на православ'я
- Інформація про священників, їхня доля
- Чи діяла церква у радянський період / якщо церква була закритою, що знаходилось в її приміщенні?
- Боротьба радянської влади з релігійністю (кому і як забороняли відвідувати церкву, які застосовувались санкції до порушників)
- Чи відбувалися підпільні богослужіння в домівках когось із селян
- Відновлення церкви

9. Радянізація школи

Чи діяла в селі школа в період німецької окупації?

- Якою була школа в селі після повернення радянської влади в середині 40-х років (приміщення, тривалість навчання тощо)?
- Ким були вчителі – місцеві чи привезені зі східних областей України? Якими були їхні взаємини з місцевими мешканцями, українською партизанкою?
- Коли розпочався ат як виглядав процес запису школярів у піонери? Як діти та їхні батьки ставилися до цього процесу?
- Яка кількість дітей після закінчення місцевої школи продовжували навчання далі? Де вони це робили? Яку професійну чи вищу освіту здобували в ті роки?

10. Від чого походить/що означає назва вашого села, які є перекази про його виникнення?, характерні топоніми

**Зразок оформлення
польових етнографічних матеріалів**

(друк записаної інформації відбувається за такими параметрами: текстовий редактор – Microsoft Word, шрифт – Times New Roman; розмір шрифту – 14; міжстрічковий інтервал – 1; поля: верхнє, нижнє – 2, праве – 1, ліве – 3)

Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Кафедра етнології

ПОЛЬОВІ
історико-краєзнавчі матеріали
до теми
«УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО 1920–1940-Х РОКІВ»,
зафіксовані студентом четвертого курсу
Гупалом Василем Богдановичем
12–25 жовтня 2023 р.
у с. Зіболки Жовківського району Львівської області

Керівник практики:
доц. Гілевич Ігор
Ярославович

Зразки оформлення запису інтерв'ю*(Розмова з одним інформатором)*

12 жовтня 2023 р.,
с. Зіболки Жовківського району Львівської області

Інформатор: Локальчук Ольга Іллівна, 1931 р. народження, освіта – 7 класів. (Л. О.)

Г. В. (Гупало Василь): Чи допомагали у Вас у селі люди один одному виконати якісь роботи?

Л. О.: В колишнє врем'є все помагали.

Г. В.: Як називалася така взаємодопомога?

Л. О.: То толока. Господар заказував людей: ну там рідня, сусіди. Ніхто не відказувався прийти. Всі йшли.

Г. В.: У які дні скликали толоки?

Л. О.: В будні. В неділю толоки не робили, і в свята не робили. (Йдеться про місцевість на окраїні села. – В. К.)